

/Ona böyle sorularla gitmeyi severdim. Geniş alanda konuşmayı daha çok sevdiğini söylemişti ve geniş sorular onun sevdiği cinsten konuşmalara taşınırdı./

Arif: Felsefeden bahsetmeyi seviyorsun, bize Felsefe Tarihi'nden anlattığın hikayelerden de bu belli oluyor ama şu zamana kadar Felsefenin ne olduğu konusunda bir açıklama yapmadın.

Muhyi: Evet, çünkü böyle bir tanıımı yapmak için de birazcık felsefe yapmak lazım. Birazcıkta daha fazla belki, çok çok fazla.

Arif: Nedir bu kadar karışık olan? Felsefeciler bilmiyor mu ne yaptıklarını?

Muhyi: Augustine'in *zamanın tabiatı* konusunda söylediği bir sözü var; *kimse bana sormazken bilirim, biri sorduğunda bilmediğimi farkedirim* şeklinde. *Felsefe nedir* sorusu da *zaman nedir* sorusuna benziyor biraz. Felsefecilerin hepsi bilir ne olduğunu ama anlatmaya gelince dilimiz tutulur.

Arif: Bu biraz anlamsız değil mi? Yani, düşünsene, Felsefeciler çok daha önemsiz konular için yıllarını ayırıyor ve yaptıkları işin tabiatı konusunda bir araştırmaya girmiyorlar.

Muhyi: Aslında girmiyor değiller. Analitik Felsefe'yi her zaman *Felsefenin Felsefesi* gibi gördüm ben. Felsefenin araçlarının amaçlarına ne kadar uygun olduğunu araştırılması da aslında *Felsefe nedir?* sorusunun başka bir formu, ama daha doğrudan bir cevap olması gerekir mi, tabi, en azından Felsefe hakkında felsefe yapmak istemeyenlere verilecek bir cevap olması gerekir.

Arif: O zaman soruyu tekrar sorayım, *felsefe nedir?*

Muhyi: Benim gördüğüm en önemli özellik başka disiplinlerin ilgilenemeyeceği kadar geniş ve *biçimsiz* soruları mümkün olduğunca formel ele alma *sanatıdır* felsefe. Ancak tabi, büyük harfle *Felsefe* diye yazınca farklı, *felsefe* diye yazınca daha farklı oluyor. Birincisi benim nazarımda Felsefe Tarihi ve maaş alınan cinsten, Akademik Felsefeye tekabül ediyor; ikincisini ise hemen hepimiz bir şekilde yapıyoruz, bilmediğimiz, anlamadığımız büyük konular hakkında konuşurken... Yine de ikincisinin de *her akıl yürütme* diye tanımlanamayacağını düşünüyorum.

Arif: Arkadaşlarla mesela derslerin hangisinin gerçek hayatta bize faydalı olacağını tartışırken felsefe mi yapıyoruz yani?

Muhyi: Evet, olabilir. Gerçi genelde böyle konuşmalarda daha çok *kafadan atma* ve *önyargıları sıralama* yöntemi uygulanır ama eğer bir sebep/sonuç zinciri arıyorsanız, felsefe de benzer bir faaliyet-tir.

Arif: Sebep sonuç şart mı? Bilim gibi. Bilim'den nasıl ayırıyoruz felsefeyi?

Muhyi: Sebep sonuç şart değil, ancak akıl yürütme faaliyeti bana göre şart. Dinden ayırması daha kolay bu yüzden, felsefi metinlerde *otorite* akıl veya düşüncedir, akla hitap etmeye çalışır.

Arif: Bilim de öyle değil mi?

Muhyi: Bilim de tabii ki öyle. Bilim'den ayrılması daha zor o yüzden, ancak Bilim'in metodları oturmuştur, bir faaliyetin Bilim olup olmadığını Felsefe olup olmadığından daha rahat anlayabilirsin.

Arif: Cevap kafamda giderek belirsizleşiyor.

Muhyi: Felsefe yapıyoruz, tabii ki öyle olacak.

Arif: Bir toparlasak?

Muhyi: Felsefe başka disiplinlerce ele alınamayan *önemli* soruları akıl yoluyla ele alma sanatıdır.

Arif: Sanat diyorsun yani?

Muhyi: Sanat çünkü Bilim değil, edebiyat gibi dile, müzik gibi kulağa, resim gibi göze değil, akla hitap eden bir sanat. Felsefe'de bir insicam, bir sistem arayışı da buradan kaynaklanıyor bana kalırsa, Felsefecileri Felsefelerinin *güzelliğine* göre değerlendiriyoruz.

Arif: Ama Estetik de Felsefi bir konu değil mi?

Muhyi: Haha, evet. Güzelliğin ne olduğunu araştırmak da felsefe, aynen bizim felsefenin ne olduğunu araştırırken felsefe yapmamız gibi.

Arif: Aslında bu soruyu sormamın sebebi Brain Pickings'de okuduğum bir yazı <<http://feedproxy.google.com/~r/brainpickings/rss/~3/bFRoqqkCvfc/>>__, senin ne diyeceğini merak etmiştim.

Muhyi: Evet, biliyorum onu, *Philosophy Bites* kitabından alıntıydı sanırım. Augustine'in sözü de oradan aklıma takıldı ama bana tatmin edici gelmedi oradaki cevaplar.

Arif: Neden?

Muhyi: Kritiğe çok yaslanmışlardı oradaki tariflerde. Tatmin edici, *hah, budur* diyebileceğim birine rastlamadım. Kritik de, anlamlandırma da felsefenin *ürettiği* şeyler, kendisi değil. *Temel sorunlar* da mesele Fizik'in ilgilendiği sorunlardan farklı.

Arif: Mesela Higgs bozonu?

Muhyi: Evet. Felsefe başka disiplinlerin ilgilenmediği sorularla ilgilenir, mesela Sosyoloji gibi yarım yamalak da olsa *bilimsel* bir havası varsa bir konunun, Felsefe o alanı kendi sahiplerine terk eder, ta ki, o disiplinin kullandığı metodların soruları ele almada hayli yetersiz olduğu anlaşılana kadar.

Arif: Orada başka disiplinlerden bahsetmiyor hiç.

Muhyi: Evet, oradaki tanımların çoğunu Bilim için de, Sosyal Bilimler için de yapabilirsin. Bunların Felsefe'den farkı *sadece* soruların farklı olması mı?

Arif: Başka ne?

Muhyi: Şimdilerde kimsenin itibar etmediği *Doğa Felsefesi* diye bir alan var, Newton'ın meşhur kitabının adında da var bu, *Philosophiae Naturalis*. Fizik henüz felsefenin bir parçasıyken yazıldığı için öyle ama şu an kimse Fizik'in ilgilendiği konuları Felsefe içinde saymaz.

Arif: Ama *Bilim Felsefesi* diye bir şey var.

Muhyi: Evet, çünkü bir metodoloji olarak *Bilim* kendi yerini tarif edemiyor, Matematik de öyle; *Matematik Felsefesi* ve *Matematik* tamamen farklı şeyler. Birincisinde sayıların ne kadar gerçek olduğunu sorgularsın, ikincisinde bunu yapmaya çalışınca pek doğru bir metod kabul edilmez.

Arif: Din Felsefesi de öyle mi?

Muhyi: Dinin kendine has metodları var, *vahiy* denen bir *bilgi edinme* var mesela, diğer hiçbir alanda var olmayan. Ancak dinin, daha doğrusu dinlerin hayattaki yerini anlatacak ve usulleri dininkinden farklı bir felsefeye ihtiyaç var.

Arif: Üzerinde durduğumuz şey hep metodların farklı olması.

Muhyi: Evet, çünkü bir disiplin oluştuğunda, mesela Psikoloji net bir yaklaşımla insanı incelemeye başladığında Felsefe'den ayrılır. Metod belirli değilse Felsefedir, netse adı başka bir şeydir.

Arif: Deneysel Felsefe diye de bir şey var...

Muhyi: Evet, bu daha yeni bir alan ama muhtemelen faydalı olduğu Etik gibi bazı Felsefe alanlarının müstakil disiplinler haline dönmesine yol açacak ve elimizde bir bilim olarak Etik ve Etik Felsefesi diye iki ayrı kavram olacak. Analitik Felsefe'nin bazı kısımlarının Dilbilim'e dönmesi gibi.

Arif: Anladım sanırım.